

CRNA GORA
S K U P Š T I N A

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/16-

Podgorica, 30. novembar 2016. godine

INFORMACIJA

sa Konferencije „Reci NE nasilju“,
održane 18. novembra 2016. godine u Podgorici

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore organizovala je Konferenciju „Reci NE nasilju“ povodom obilježavanja 20. novembra, Međunarodnog dana djeteta, Dana donošenja UN Konvencije o pravima djeteta. Konferencija je održana 18. novembra 2016. godine u hotelu „Ramada“ u Podgorici.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici Vlade Crne Gore, osnovnih i srednjih škola i obrazovnih ustanova, centra za socijalni rad, nevladinog sektora, kao i predstavnici međunarodnih organizacija.

U ime Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore Konferenciju su ispratili saradnice u Odboru Sonja Jokić i Vanja Čabarkapa.

U uvodnom dijelu Konferencije govorio je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković, dok je moderator Konferencije bila savjetnica Zaštitnika Duška Šljivančanin.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je saopštio da su se ove godine opredijelili da povodom obilježavanja Međunarodnog dana djeteta sa Zlatnim savjetnicima govore o nasilju nad i među djecom, kao nezaobilaznoj temi. Važnost obilježavanja ovog Dana se ogleda u podsjećanju na neophodnost ostvarivanja i implementacije UN Konvencije o pravima djeteta, isticanju dječije participacije i promociji dječijih prava uopšte.

Zaštitnik je podsjetio da je u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta nasilje definisano kao „svi oblici fizičkog i mentalnog nasilja, povređivanja i zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući i seksualno zlostavljanje“. Potpisnice Konvencije su se obavezale da preduzmu odgovarajuće zakonske, administrativne, socijalne i obrazovne mjere za zaštitu djece od svih vidova nasilja. Zaštitne mjere treba da uključuju i efikasne postupke za donošenje socijalnih programa za obezbjeđivanje neophodne podrške djetetu i staratelju, kao i drugih oblika zaštite i sprječavanja, utvrđivanja, prijavljivanja, prosljeđivanja, istrage, postupanja i praćenja slučajeva zlostavljanja djeteta.

Nasilje nad djetetom u bilo kom obliku pokazuje djetetu da je nasilje prihvatljivo, čime se održava ciklus nasilja. Važno je naglasiti da je djeci žrtvama potrebno pružiti efektivnu mogućnost da govore o svojim iskustvima i u najvećoj mogućoj mjeri ih uključiti u formiranje reakcije na nasilje koje su pretrpjela, ne samo zbog njihovog najboljeg interesa, već zato što to može doprinijeti shvatanju posljedica nasilja nad djecom.

Šučko Baković je istakao da institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda posebnu pažnju posvećuje prevenciji i zaštiti prava djeteta u ostvarivanju svog mandata i kroz svoje redovne aktivnosti. Na osnovu njihovog rada sa djecom i njihovog obraćanja instituciji Zaštitnika, evidentno je da je problem nasilja nad djecom prisutan u crnogorskom društvu, a posebno problem vršnjačkog nasilja i nasilja u školama. Bilježi se porast pritužbi koje se odnose na ovu pojavu, što se može protumačiti ili kao porast slučajeva nasilja ili objasniti činjenicom da su djeca postala

slobodnija da prijavljuju nasilje i da je povećana vidljivost institucije Zaštitnike. Vjeruje da se institucija Zaštitnika približila djeci jer je u porastu i broj njihovih obraćanja u vidu davanja predloga i sugestija, ali i traženja pomoći.

Veliki broj slučajeva nasilja nad djecom ostaje neotkriven, zbog čega treba sprovesti kontinuirane aktivnosti u cilju prevencije i edukacije. U proteklom periodu organizovane su kampanje u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, a sa ovakvim aktivnostima treba nastaviti i u budućem periodu radi uspješne prevencije nasilja.

Vršnjačko nasilje i nasilje nad djecom predstavlja društveni problem koji zahtjeva rešavanje na višem, a ne samo na nivou vaspitno-obrazovne ustanove. Zaštitnik je ocijenio da adekvatnog odgovora na vršnjačko nasilje ne može biti bez uključivanja stručnih saradnika i to socijalnog radnika, koji je spona između škole i porodice, kao i psihologa i specijalnog pedagoga, koji će preduzimati preventivne mjere i tretirati ponašanje djece kako ne bi došlo do nasilnih situacija. Djeca nasilnici počinjavanjem nasilja odmjeravaju moći sa vršnjacima, a posebno je problematično što ovakvo postupanje može postati osnovni obrazac njihovog ponašanja u budućnosti.

Zaključio je da usko specijalizovani stručnjaci treba da budu kontinuirano uključeni u praćenje ponašanja djece, prepoznavanje djece u riziku i preventivno djelovanje, a ne kroz angažovanje od slučaja do slučaja.

Zlatni savjetnici su predstavili javnosti stavove djece na temu Konferencije, sa akcentom na problem vršnjačkog nasilja, njegove oblike i načine za njegovo prevazilaženje. Oni nijesu iznijeli samo lične stavove već su se temeljno pripremali za Konferenciju, tako što su u prethodnom periodu imali zadatak da razgovaraju sa što više vršnjaka iz svoje lokalne zajednice.

U ime svojih vršnjaka, izlaganja su imali zlatni savjetnici: Bojana Šolaja, učenica Gimnazije “Petar Prvi Petrović Njegoš” iz Danilovgrada, Slaven Minić, učenik Gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice, Marija Kalezić, učenica Gimnazije “Petar Prvi Petrović Njegoš” iz Danilovgrada, Marko Marković, učenik Gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice, Jana Rakočević, učenica OŠ “Risto Manojlović” iz Kolašina, Milica Tapušковиć, učenica Gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice, Ivona Krivokapić, učenica OŠ “Dr Dragiša Ivanović” iz Podgorice i Miljan Lončar, učenik Srednje stručne škole iz Pljevalja.

Bojana Šolaja, učenica Gimnazije “Petar Prvi Petrović Njegoš” iz Danilovgrada je ukazala da je za pojam nasilja uvijek vezan pojam “začaranog kruga”, a u tom krugu se nalaze nasilnik, žrtva ali i posmatrač te situacije, što ne treba zaboraviti. Smatra da svi mi, kao posmatrači, bi trebalo sebi da postavimo pitanje šta možemo učiniti u ovakvim situacijama. Naglasila je da smo karika koja prekida začarani krug, za šta je potrebno samo malo hrabrosti i saosjećanja. To je uvijek teška odluka za žrtvu koja nema snage, nasilnika koji nema volje i posmatrača koji nema hrabrosti. Citirala je profesoricu koja je kazala da su loši ljudi zapravo dobri ljudi, koji samo imaju neki problem. Nasilnici nijesu negativci, već djeca sa problemima kojoj je potrebna pomoć onoliko koliko je potrebna i žrtvi.

Slaven Minić, učenik Gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice je mišljenja da nasilnici nijesu hrabri i da oni u svojoj fizičkoj superiornosti nalaze bezbjednost za svoja djela. Neophodno je proniknuti u ono što nasilnika tjera da počinjava nasilje, jer će to biti važan segment koji će pomoći ka rješavanju problema. Radi njegovog rješavanja potrebno je da se svi povežu i udruže snage. Kao skoro svršeni srednjoškolic, ovaj učenik sve više primjećuje verbalno zlostavljanje, koje, kada je kontinuirano, prerasta u psihičko nasilje koje ostavlja fizički nevidljive tragove ali ostaje psihički duboko urezano u žrtvi.

Marija Kalezić, učenica Gimnazije “Petar Prvi Petrović Njegoš” iz Danilovgrada je svoje izlaganje posvetila sajber nasilju i istakla da ono može biti opasnije od ”realnog”, jer su djeca često slobodnija na internetu zbog anonimnosti koju im mreža pruža. Ukazala je na slučajeve u kojima djeca čak organizuju tuče i slične događaje sa namjerom da iste budu snimljene i objavljene na društvenim mrežama. Kako se u budućnosti očekuje razvoj novih tehnologija, treba obezbjediti da iste djeci pružaju nova saznanja i služe za zabavu, a ne da budu prostor na kom iza svakog ugla vrebava opasnost. Roditelji i prosvjetni radnici, zajedno sa djecom, imaju ključnu ulogu u borbi protiv sajber nasilja. Pohvalila je aplikaciju – igricu koju je izradio UNICEF kako bi djecu upoznao sa načinima za sigurno korišćenje interneta.

Marko Marković, učenik gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice je obavio razgovore sa 30 učenika, a gotovo svako od njih je izjavio da je prisustvovao činu nasilja ili bio žrtva nasilja, najčešće verbalnog. On je ukazao da su djeca koja vrše nasilje uglavnom starija, nevaspitana i ona koja potiču iz problematičnih porodica. Stekao je utisak da veliki broj djece ne zna kome i na koji način da se obrati kada se nađe u problematičnoj situaciji. Osim nepoznavanja procedura, djeca često nemaju povjerenja da će njihov problem biti riješen, pa veliki broj njih ni ne prijavi nasilje.

Jana Rakočević, učenica osnovne škole “Risto Manojlović” iz Kolašina je citirala lidera i borca za ljudska prava Mahatmu Gandija koji je rekao da je “sila oružje slabih a nenasilje oružje jakih”. Mišljenja je da je vršnjačko nasilje dosta prisutno među djecom. Postoji mnogo oblika nasilja, a ni na jedno od njih se ne smije reagovati ćutanjem. Primjetila je da su žrtve nasilja obično povučena, stidljiva i osjetljiva djeca koja se plaše da prijave nasilnika da im ne bi još više naudio. Stoga, potrebno je da roditelji o tom problem više razgovaraju sa djecom, a korisno bi bilo da se za učenike organizuje više kreativnih radionica o nasilju, kako bi se djeca podstakla na razmišljanje o ovoj pojavi.

Milica Tapušević, učenica Gimnazije “Slobodan Škerović” iz Podgorice je saopštila da su žrtve nasilja obično pripadnici druge vjeroispovijesti, nacionalnosti, drugačijeg izgleda ili jednostavno osobe koje se razlikuju od mase. Glavni problem je što su žrtve nasilja najčešće pasivne i iz straha prije pribjegavaju povlačenju u sebe i trpe nasilja, nego što govore o problemu, prijavljuju ga i rješavaju. Njen utisak je da se u školama o nasilju govori tek kada dođe do konflikta. Tuče se u nekim slučajevima rješavaju prebacivanjem učenika iz jednog u drugo odjeljenje ili iz škole u školu. Smatra da to nije pravi način za rješavanje ovog problema i da se tako ne može pomoći ni djetetu koje vrši nasilje ni onom ko to nasilje trpi.

Ivona Krivokapić, učenica osnovne škole “Dr Dragiša Ivanović” iz Podgorice i najmlađa Zlatna savjetnica, kazala je da i njena generacija zna da prepozna nasilje. Mišljenja je da bi djeca morala u svom okruženju imati osobe u koje imaju povjerenja: razrednog starješinu, nastavnika, pedagoga, psihologa, ili bilo koga kome se mogu obratiti za pomoć. Takođe, djecu treba više informisati o mogućnosti prijave nasilja putem SOS telefona i što više govoriti o ovoj temi, kako bi se djeca lakše izborila sa ovim problemom. Na osnovu ankete koju je sprovedla sa drugarima primijetila je i da nastavnici ponekad djecu nazivaju pogrđnim imenima što djeca rijetko prijavljuju, ali doživljavaju kao vid psihičkog nasilja.

Miljan Lončar, učenik Srednje stručne škole iz Pljevalja je kazao da nasilje nad i među djecom jeste goruća tema, i da o njoj treba češće i mnogo glasnije govoriti. Djecu je savjetovao da prijave nasilje samo osobama kojima vjeruju ili institucijama, ukoliko ne postoji lakši način za rješavanje problema. Poručio je da djeca nijesu dužna da trpe nasilje.

Zlatni savjetnici Ombudsmana su se saglasili u ocjeni da se ni na jedan oblik nasilja ne smije reagovati ćutanjem. Vjeruju da se dobrom edukacijom i prevencijom, kao i združenom akcijom čitavog sistema može stati na kraj ovoj negativnoj pojavi. Izrazila su zahvalnost zbog

pružene mogućnosti da se čuje i glas djece i poslali poruku da se mora reći NE nasilju kako bi se ovaj problem iskorijenio za buduće generacije.

U završnom dijelu Konferencije izlaganje je imala zamjenica Zaštitnika za oblast prava djeteta Snežana Mijušković.

Zamjenica Zaštitnika je kazala da je početak rješavanja problema upravo svjesnost da problem postoji. Ona je podsjetila da je u izlaganju djece istaknuta potreba povezivanja različitih struktura društva i stalna edukacija stručnjaka koji pomažu djeci. Pritom je uloga roditelja i porodice i njihova saradnja sa institucijama od neprocjenjive važnosti.

Citirala je izreku koja kaže da čovječanstvo duguje djeci ono najbolje što može da im pruži, a upravo je rasprostranjenost nasilja svojevrsan test ispunjenosti obaveza koje imaju porodica, država i društvo u podizanju, razvoju i zaštiti djeteta i pokazatelj kako oni vrše svoju dužnost u stvaranju bezbjednih uslova za djetetov opstanak, život i razvoj, u regulisanju njegovog ponašanja i razvijanju njegove samostalnosti, samopoštovanja i identiteta.

Na kraju Konferencije zaključeno je da ovakvi i slični događaji predstavljaju nastavak velike i teške borbe protiv nasilja ali su i dobra prevencija za sve neprihvatljive oblike ponašanja.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković